

ANNA-MARIA JA ISTVÁN RACZIN RAHASTO

Taiteilijapariskunnan tuki Suomen kulttuurille

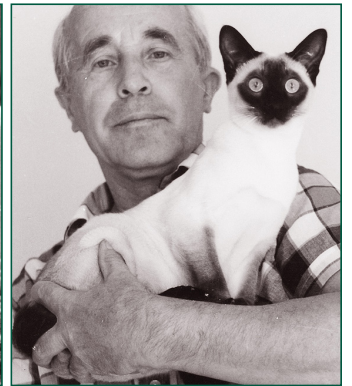
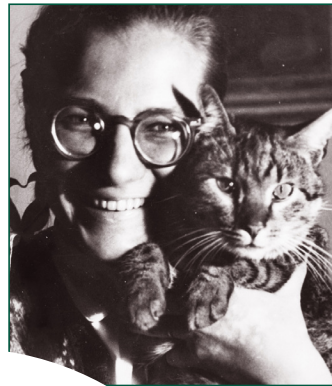
Rahasto perustuu taidevalokuvaaja István Ráczin (11.7.1908–13.12.1998) ja hänen puolisonsa, tekstiilitaiteilija Anna-Maria Ráczin (o.s. Lipsonen, 7.1.1921–15.4.2004) testamenttiin. Se tukee yleisesti tiedettä ja taidetta.

István Rácz syntyi Töketerbesissä Pohjois-Unkarissa. Hänen isänsä oli kunnan virkamies ja äitinsä kansakoulunopettaja. István Rácz valmistui aikanaan opettajaksi ja ehti olla jonkin aikaa toimessa, kunnes hänet tuomittiin poliittisten mielipiteidensä takia ja hän pakeni maasta. Monien mutkien kautta hän päätyi pakolaiseksi Suomeen ja hankki elantonsa uutis- ja lehtikuvaajana.

Talvisodan alkaessa Rácz ilmoitautui vapaaehtoiseksi mutta pääsi taistelemaan Suomen puolesta vasta jatkosodassa. Sodan aikana hän avioitui suomalaisen Anna-Maria (Maija) Lipsosen kanssa. Nuoripari muutti Unkariin 1943, jossa István Rácz oli armahdettu. Kun sosialismin ihanne muuttui karuksi arkitodellisuudeksi 1956, he palasivat Suomeen. 1960-luvulla Ráczit asuivat muutaman vuoden Sveitsissä.

István Rácz oli myös kuuluisa taidekuvaaja. Hänen Suomessa ja ulkomailla kuvaamistaan taide- ja tarve-esineistä on julkaistu lähes 70 kirjaa, joista monet on käännetty useille kielille. István Rácz oli intohimoinen lukija ja taitava unkarin kielen taitaja, joka käänsi unkariksi rakastamiinsa suomalaisia teoksia, kuten Kalevalan ja Kantelettaren. Käännöksensä hän kuvitti arkeologisista löydöistä ottamillaan värikuvilla.

István Rácz sai useita tunnustuspalkintoja, kuten Kalevalaseuran kulttuuripalkinnon 1977, opetusministeriön tiedonjulkistamispalkinnon 1969 ja valtion kääntäjäpalkinnon 1985. Vuonna 1998 hänelle myönnettiin Unkarin presidentin Kultatähti-mitali ja Unkarilaisen maailmanliiton kaksi

Kuvat: SKR.

mitalia. István Rácz sai taiteilijaeläkkeen 1974.

István Rácz oli aina työn touhussa. Hän rakasti luontoa, liikuntaa musiikkia ja ihmisiä. Hän ei ollut vain kuvaaja ja kertoja vaan myös kuuntelija: utelias, lempeä ja äärimmäisen antelias.

Maija Rácz syntyi Kivennavalla. Maijan ollessa neljän kuukauden ikäinen hänen maanviljelijä-isänsä ammuttiin Rajajoella. Tyttären koulunkäynti jäi köyhyyden vuoksi kahteen vuoteen; hän joutui aloittamaan työnteon hyvin nuorena. Maija Rácz oli erittäin lahjakas. Hän opiskeli Unkarissa kuvanveistoa ja keramiikkaa. Hänen oli kuitenkin luovuttava alasta, kun hänen näkönsä huononi sairauden vuoksi dramaattisesti. Sveitsissä ollessaan hän alkoi tehdä ryijyjä ja kehittyi arvostetuksi tekstiilitaiteilijaksi.

Maija ja István Rácz arvostivat suuresti Suomen Kulttuurirahaston tekemää arvokasta työtä. István Rácz sai aikoinaan kahdesti Suomen Kulttuurirahaston apurahan. Siksi he halusivat yhteisellä testamentilla lahjoittaa suuren osan omaisuuttaan rahastolle. He muistivat lahjoituksin myös Suomen Kansallismuseota, Helsingin yliopiston Unkarin laitosta ja Sibelius-Akatemiaa.

Osuuskunta Sigillum/Seija A. Niemi

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON tehtävä on suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyn vaaliminen ja kehittäminen. Kulttuurirahasto muodostuu Säätiöstä (perustettu 1939) ja Kannatusyhdistyksestä (perustettu 1937). Säätiön sisällä toimii keskusrahasto ja 17 maakuntarahastoa. Kulttuurirahasto jakaa apurahoja ja palkintoja tieteen ja taiteen tekijöille sekä kulttuurielämän eri aloille toimiville henkilöille ja yhteisöille. Apurahojen ohella Kulttuurirahastolla on myös omaa kulttuuritoimintaa. Lisätietoa www.skr.fi.